

1 Näkeminen

“Jumalasta ei voida sanoa enempää kuin hän itse on ilmoittanut itsestään sanoessaan nimekseen Immanuel; Jumala, joka on syntynyt ihmiseksi Neitsyt Mariasta ja joka yhdessä persoonassa on sekä Jumala että ihminen”, kirjoitti jesuiittaisä Karl Rahner. Koska ihmiseksi tullut Jumala on ainoa meidän tuntemamme, on Jumalansynnyttäjän Neitsyt Marian tunteminen välttämätöntä hänen todelliseksi tuntemisekseen.

Minä opin näkemään Neitsyt Marian jo nuorena Raamatussa ja sitten myös taiteessa. Kuvataide on vuosisatojen ajan ammentanut innoituksensa Raamatusta ja tuonut siihen laajan inhimillisen kokemuksen näkökentän.

Evankeliumeissa Neitsyt Maria on Jeesuksen äiti, joka esiintyy pelastushistorian käännekohtissa: Jeesuksen syntymässä, Jeesuksen messiastoiminnan alkaessa, Jeesuksen kuollessa ja kirkon alkuvaiheissa. Kaikissa niissä tapahtumissa Jumalan ihmiseksi tuleminen ja siinä ilmenevä rakkaus ihmisiä kohtaan on kaiken perustana. Aaronin siunauksessa oli jo vuosisatojen ajan rukoiltu, että Jumala kääntäisi kasvonsa kansansa puoleen. Nyt aika oli täyttynyt ja Jumala teki enemmän kuin vain kääntymisen kansan puoleen. Hän tuli ihmiseksi ja eli ihmisten keskuudessa.

Vanhan testamentin lupaukset

Vanha testamentti on liiton ja lupauksen kirja. Se on tietysti myös lupauksen kansan historian ja uskon todistus, mutta lupaukset ulottuvat juutalaista kansaa laajemmalle. Vanhassa testamentissa historia on loputonta Jumalan tahdon etsimistä, täyttämistä, sen unohtamista, katumusta ja uudelleen aloittamista. Toisin sanoen, se on hyvin inhimillistä historiaa. Kaiken läpi elää lupaus uudesta ajasta ja pelastuksesta.

Ensimmäiseksi lupaus löytyy kirjattuna kertomukseen syntiinlankeemuksesta. Kertomus on mahtava profeetallinen kuvaus ihmisen yrityksestä irtautua Luojastaan ja ruveta päättämään itse. Sen mukaan ihmiset keksivät, että oman edun tavoittelu on hauskeempaa kuin Jumalan totteleminen. He söivät yhteistuumin hedelmän, joka näytti heille, mikä on oikein ja väärin, hyvää ja pahaa, mutta se oli itsekäs valinta. Yhdessä he sen tekivät, vaikka syyttelivätkin toisiaan ja käärmettä. Olennaista on se, mitä he tajusivat hedelmän syötyään. He huomasivat olevansa alasti, häpesivät itseään ja piiloutuivat Jumalalta. Rangaistukseksi tai seuraukseksi tästä väärästä valinnasta tuli, että heidän paratiisillinen olotilansa, rikkomaton yhteys Jumalaan, särkyi. Heidän piti nyt vastata itsestään ja elämästään. Eeva, jonka nimi merkitsee "elämän lahjoittaja", tulee tässä yhdessä Aadamin kanssa ihmiskunnan perisyntien tuojaksi.

Jos kertomus päättyisi tähän, siitä ei olisi meille paljon iloa. Se jatkuu kuitenkin. Jumala osoitti laupeutta langenneille lapsilleen pukemalla heidät suojaaviin vaatteisiin. Hän päästi heidät häpeästään. Vielä suurempaa seuraa. Jumala kutsui eteensä näytelmän kaikki henkilöt: Eevan, Aadamin ja käärmeen, joka oli autiomaan kansoille vaarallinen pahan vertauskuva. Jumala julisti heille rangaistukseksi arkisen elämän vaivoja. Sen lisäksi Jumala lupasi ihmisille tulevan vapautuksen pahasta sanomalla käärmeelle: "Minä panen vihan sinun ja naisen välille ja sinun jälkeläistesi ja hänen jälkeläistensä välille: ihminen on iskevä sinun pääsi murskaksi ja sinä olet iskevä häntä kantapäähän" (1. Moos. 3:15).

Kristillisessä traditiossa kyseinen Mooseksen kirjan kohta on nimeltään protoevankeliumi, ensimmäinen evankeliumi, jossa langenneelle ihmiskunnalle ennustetaan Pelastajan tulemistä. Mariasta tulee uusi Eeva ja Jeesuksesta uusi Adam. Paha vahingoittaa Pelastajaa ristillä, mutta hän voittaa kuoleman, pahan ja synnin omalla kuolemallaan ja avaa ihmiskunnalle pelastuksen tien.

Keskiajan kirkoissa kuvattiin usein ulko-ovissa tai niiden kehyksissä syntiinlankeemusta, jolloin Adam ja Eeva jäivät oven ulkopuolelle, vaikka olivat täydellisiä ihmisiä, luomisen mestariteoksia, jotka joutuivat vielä odottamaan pelastusta. Maria, uusi Eeva sitä vastoin pääsi aina sisälle kirkkoon, missä pelastus oli jokaiselle sisääntulijalle tarjolla.

Julius Schnorr von Carolsfeld (+1872) kuvaa paratiisista karkottamista lempeästi Raamatun kuvitukseen liittyvässä sarjassaan. Kasvonsa peittävä Adam ja itseään suojaava Eeva poistuvat